

NIEUWSBRIEF

Jaargang 1 – nr. 1

POLDerkracht

Motivatie bij leerlingen

PAG. 2

Hoe krijg je jouw leerlingen zo betrokken dat ze maar wat graag aan de slag willen? Alle ingrediënten die nodig zijn voor het verhogen van de motivatie bij kinderen worden in dit artikel besproken.

PAG. 5

De 10 bouwstenen voor het vergroten van motivatie bij jouw leerlingen.

PAG. 6

Uit het leven gegrepen. Een beschrijving van een inspirerend praktijkvoorbeeld van vormgeving passend onderwijs.

Niet omdat het moet maar omdat het kan

~ Van moetivatie naar motivatie ~

In de dagelijkse gesprekken met leerkrachten klinkt regelmatig verzuchtend de vraag: "Hoe krijg ik mijn klas aan het werk?" Of: "Hoe krijg ik die ene leerling aan het werk?" Leerkrachten hebben het gevoel keihard aan het werk te zijn om hun leerlingen in een leerstand te krijgen. Kan dat niet makkelijker? Het goede nieuws is: "Ja. Dat kan." Motivatie is niet af te dwingen maar als leerkracht kun je met de door jou gehanteerde aanpak jouw leerlingen wel helpen hun motivatie te vergroten!

Willen in plaats van moeten

We zullen in dit artikel ingaan op de vraag hoe je de intrinsieke motivatie bij leerlingen kunt verhogen. De motivatie van Nederlandse leerlingen blijkt laag in vergelijking met leerlingen uit andere West-Europese landen (Onderwijsinspectie 2014). Intrinsieke motivatie zorgt voor diepgaander leren, meer inzet, welbevinden, en betere leeruitkomsten op de lange termijn. Er wordt wel gesteld dat de intrinsieke motivatie een grotere voorspeller van schoolsucces is dan de intelligentie.

Vormen van motivatie

Mensen kunnen intrinsiek en extrinsiek gemotiveerd zijn. Dit onderscheid is echter niet zo zwartwit als vaak gedacht wordt, er zijn namelijk ook tussenvormen, te weten interne verplichting en belang. Wanneer je

intrinsiek gemotiveerd bent dan doe je de dingen die je doet omdat jij ze leuk of interessant vindt en echt graag wilt doen. Bij extrinsieke motivatie gaan mensen aan de slag om een straf te vermijden of een beloning te ontvangen. Vaak wordt deze vorm van motiveren ingezet in de klas om een kind te beïnvloeden beter zijn best te doen, bijvoorbeeld door het belonen met stickers.

Intrinsieke motivatie en belang zorgen er beiden voor dat leerlingen willen leren, terwijl extrinsieke motivatie en interne verplichting leerlingen het gevoel geven dat ze moeten leren. Om die reden worden intrinsieke motivatie en belang samen ook wel motivatie genoemd en extrinsieke motivatie en interne verplichting ook wel "moetivatie". Verschillende vormen van motivatie kunnen samengaan en tegelijkertijd een rol spelen bij de inzet van een leerling.

Jump into your CAR

De zelfdeterminatietheorie (ZDT) van Deci en Ryan is de meest invloedrijke over motivatie. Volgens Deci en Ryan kunnen leerkrachten de intrinsieke motivatie van hun leerlingen verhogen als ze weten in te spelen op drie psychologische basisbehoeften waar al ons handelen op drijft:

- * Competentie
- * Autonomie
- * Relatie.

Competentie

De behoefte aan competentie sluit aan bij de wens iets te kunnen en ergens goed in te zijn. Het gaat om het vertrouwen dat de leerling heeft in zijn eigen kunnen. Een gebrek aan uitdaging leidt tot ongemotiveerde leerlingen maar ook te hoge eisen kunnen een oorzaak van een gebrek aan motivatie zijn. Daarom is het noodzakelijk dat onderwijs is afgestemd op de mogelijkheden en behoeften van kinderen, waarbij een uitdagende omgeving belangrijk is.

Het gevoel van competentie kan versterkt worden door kinderen ruimte te geven passende leerdoelen voor zichzelf te laten formuleren en haalbare resultaten te boeken. Als leerkracht heb je zelf goed zicht op de leerontwikkeling van jouw leerlingen. De leerlingen hebben zelf nog vaak geen zicht op hun niveau en de voortgang. Door de resultaten ook voor hen inzichtelijk te maken kunnen kinderen beter reflecteren op hun eigen leerproces en uitgedaagd worden een volgende stap daarin te zetten.

Damian, een leerling uit groep 6, had het bijltje er helemaal bij neergegooid. Over de gehele linie scoorde hij zwak. Hoe hij ook zijn best deed, de anderen in de klas ging het altijd veel makkelijker af. In de rapporten werd bij de vakken de Cito-scores vermeld. Damian kende zijn rapport uit zijn hoofd.....allemaal V-jes.

Zijn juf had bedacht zijn toetsresultaten uit te zetten in een OPP-trap (<https://www.opptrap.nl/download/>). Ze liet Damian zien dat hij lange tijd op de lijn van het praktijkonderwijs zat maar inmiddels gegroeid was richting VMBO-niveau. Damian wil later hovenier worden en wil straks naar het Aerescollege.

Nu de juf hem heeft laten zien dat dit binnen zijn bereik ligt gaat Damian er voor.

Op de competentiebehoefte kun je inspelen door structuur te bieden: duidelijke verwachtingen uitspreken, haalbare uitdagingen bieden en constructieve feedback geven op wat leerlingen doen. Wanneer leerlingen niet weten wat er van ze verwacht wordt of niet weten hoe zij het aan moeten pakken, zullen ze zich niet competent voelen. Als gevolg daarvan zal de motivatie afnemen. Structuur wordt nog wel eens verward met controle. Structuur kan echter zowel controlerend en dwingend geboden worden als ook op een autonomie-ondersteunende manier.

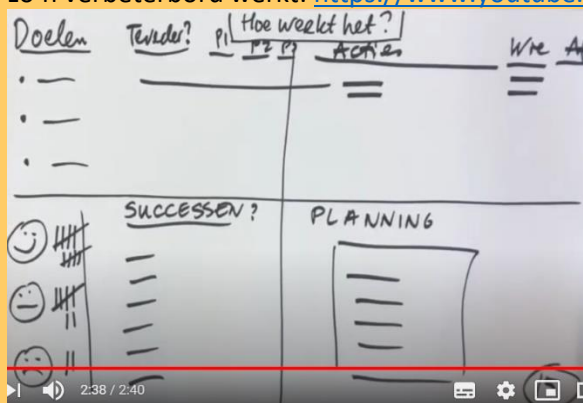
Autonomie

Door autonomie-ondersteunend les te geven, bevorder je dat leerlingen zich willen inzetten, omdat ze dat zelf belangrijk vinden, ook als ze misschien voor bepaalde taken niet intrinsiek

gemotiveerd zijn. Je kunt kinderen bijvoorbeeld zelf keuzes laten maken in het al dan niet mee volgen van de instructie of in welke taken zij eerst willen gaan oppakken.

Autonomie-ondersteuning in combinatie met het bieden van structuur blijkt de meest optimale leeromgeving voor leerlingen en leerkrachten te zijn. Motiverende leerkrachten die én de autonomie ondersteunen van hun leerlingen én structuur bieden, blijken de meest positieve effecten te hebben op onder andere de motivatie, inzet, het leren en de prestaties van hun leerlingen. Leerkrachten die de autonomie van hun leerlingen ondersteunen houden rekening met gevoelens en opvattingen van leerlingen, geven informatie en keuzes binnen het leerproces van hun leerlingen, terwijl ze weinig controle en druk uitoefenen. Op deze manier bevorderen zij het autonoom functioneren van leerlingen

Een instrument dat kan helpen bij het bevorderen van de autonomie van de leerlingen is het verbeterbord. Wanneer je de volgende link opent zie je een filmpje waarin uitgelegd wordt hoe zo'n verbeterbord werkt: https://www.youtube.com/watch?v=Y_D0oKqptJY&feature=emb_logo

Om het gevoel van autonomie van de kinderen te versterken werkt het ook goed om leerlingen om feedback te vragen op de lessen die je geeft. Je kunt dit doen door de kinderen post-its te geven waarop ze kunnen schrijven waaraan een goede les in hun ogen moet voldoen. Die post-its kunnen ze op een bord plakken en vervolgens kun je de post-its met de groep bespreken. “Wat zou degene die deze post-it heeft opgeplakt hiermee bedoeld hebben?”

In tweetallen kun je de leerlingen vervolgens verbeteracties laten bedenken bij de belangrijkste tips.

Daarna kies je een of twee verbeterpunten uit waarmee je aan de slag wilt gaan. Wanneer kinderen zien dat je hier echt mee aan de slag gaat zorgt dit ervoor dat de leerlingen het gevoel krijgen dat er oprecht naar hen wordt geluisterd.

Relatie

Onder de basisbehoefte relatie wordt verstaan dat leerlingen zich geaccepteerd weten, ze erbij horen, ze het gevoel hebben welkom te zijn en ze zich veilig voelen.

“Als de relatie niet in orde is, is de leerkracht niet aanwezig, zelfs als hij er is.”

Marcel van Herpen

Er zijn leerkrachten die je je nu nog steeds herinnert. Aan wie je graag terug denkt. Van wie je de naam nog weet. Wat maakt dat je je na al die jaren nog steeds die ene leerkracht herinnert?

Er zullen bij deze vraag ongetwijfeld verschillende dingen door je hoofd gaan: deze leerkracht deed leuke spelletjes met de groep. Of: hij kon mooi vertellen. Of: hij was erg aardig. Wat er ook in je hoofd op kwam, zeker te weten dat het een leerkracht was door wie jij je begrepen voelde.

Kinderen hebben het nodig zich gekend, herkend en erkend te voelen. Door oprecht te luisteren naar leerlingen, ook naar hun weerstanden, en begrip te tonen, zorg je ervoor dat leerlingen zich begrepen voelen. Zo draag je bij aan een goede verstandhouding.

Ook de relatie tussen de leerlingen onderling speelt een belangrijke rol. Ze willen het gevoel hebben erbij te horen, deel uit te maken van de groep. Wanneer leerlingen zich onderling niet veilig voelen in elkaars nabijheid, zal dat een negatief effect hebben op de schoolmotivatie en het leerproces.

Universeel

Een overzichtsstudie laat zien dat leerlingen met verschillende achtergronden niet erg van elkaar verschillen (Van der Veen et al., 2014). De drie besproken psychologische basisbehoeften zijn universeel. Je vindt ze in

alle culturen en zijn net zo aangeboren als fysieke behoeften zoals honger en dorst. Als aan die behoeften is voldaan, hebben mensen de grootste kans om hun intrinsieke motivatie te ontwikkelen.

Iets heeft je geprikkeld dit artikel te lezen. Wat als dit stuk niet makkelijk leesbaar geschreven was geweest? Als het lezen ervan verplichtend was geweest? Wat als je ervaringen met Passend Onderwijs Lelystad Dronten nooit positief geweest waren? Je zou dan nooit tot deze slotlinea gekomen zijn. We hopen dat we je met dit artikel hebben mogen inspireren om je kennis ten aanzien van het motiveren van leerlingen weer even op te schudden en te verfrissen. Een checklist met bouwstenen ter versterking van de CAR-behoeftes is in deze nieuwsbrief opgenomen.

In het eerstvolgende **thema** dat gehouden wordt op **13 januari**, is het mogelijk om met collega's uit het veld verder van gedachten te wisselen over dit thema en elkaar te inspireren met mooie praktijkvoorbeelden. Aanmelden kan via onze website: <https://passendonderwijslelystaddronten.nl/agenda/themacafe-motivatie-bij-leerlingen/>

Bronnen

- Hornstra, L., Weijers, D., Van der Veen, I., & Peetsma, T. (2016). *Het motiveren van leerlingen met verschillende achtergrondkenmerken en prestatieniveaus. Een docenttraining in autonomie-ondersteuning en structuurdifferentiatie.*
- <https://leerling2020.nl/inzichten-uit-onderzoek-over-motivatie/>
- Ryan, R.M. & Decy, E.L. (2017). *Self-determination theory – Basic Psychological Needs in Motivation, Development, and Wellness*
- Sierens, S. & Vansteenkiste, M. (1985). *Intrinsic motivation and selfdetermination in human behaviour.*
- Stevens, L. (2004). *Zin in school.*
- Veen, I. van der, Weijer, D., Dijkers, L., Hornstra, L. & Peetsma, T. (2014). *Een praktijkreviewstudie naar het motiveren van leerlingen met verschillende prestatieniveaus en sociale en etnische achtergrond.*

De 10 bouwstenen voor het vergroten van de motivatie bij jouw leerlingen

Competentie

1. Maak het leerproces zichtbaar door middel van diagnostische toetsen en vier behaalde successen.
2. Benadruk individuele vooruitgang en inzet.
3. Spreek duidelijke verwachtingen uit ten aanzien van taak, aanpak, en gedrag.
4. Bied positieve en procesgerichte feedback.

Autonomie

5. Geef leerlingen de mogelijkheid om zelf keuzes te maken binnen hun eigen leerproces, bijvoorbeeld of ze deelnemen aan de instructie, welke opdracht ze willen uitvoeren, met wie ze een taak uitvoeren, in welke volgorde ze opdrachten uitvoeren, etc.
6. Bied ruimte voor eigen initiatieven van leerlingen.
7. Informeer leerlingen over het belang van activiteiten en leerdoelen.

Relatie

8. Onderhoud een goede relatie met je leerlingen. Stel je zelf ondersteunend en begrijpend op.
9. Zorg voor goede relaties tussen leerlingen onderling en een veilig sociaal klimaat.

En

10. Zorg voor de P(ret)-factor: Vergeet niet te lachen! Sluit iedere dag, hoe zwaar deze ook was, goed af en begin iedere dag met een schone lei. Zorg dat lesgeven en leren een feest blijft!

Uit het leven gegrepen – mooie praktijkvoorbeelden Passend Onderwijs

Staat jouw verhaal hier de volgende keer beschreven? In deze rubriek willen we inspirerende verhalen delen van inspirerende leerkrachten. Oftewel.... Jouw verhaal!

Ben jij of ken jij iemand die een mooie invulling heeft gegeven aan een

begeleidingstraject van een leerling dat de nodige uitdagingen kende? Hoe mooi is het om deze verhalen met elkaar te delen. Het vak leerkracht gaat soms over een rocky road voordat je tot successen komt in situaties waarin het lastig is. Hoe ben jij daar mee omgegaan? Wie of wat is je daarbij tot steun geweest? En waar sta je nu? Jouw verhaal zorgt voor herkenning, erkenning en inspiratie. Je aanmelden voor deze rubriek kan via ons mailadres: poldermaatje@pold.nl.

